

Svært menneskelig, svært guddommelig (1): Jesus, hva burde vi gjøre?

I denne første artikkelen om de menneskelige dyder betrakter vi hvordan alle våre ønsker kan finne harmoni i Gud. Å oppdage dette krever tid og anstrengelser, men det frigjør oss til kjærlighet.

Det kan synes merkelig at den hellige Augustin, et sted i sine memoarer, begynner med å skrive hvilken innflytelse «vekt» har på de fysiske objektene rundt ham. Med sin 300-talls forståelse av naturvitenskap påpeker den kommende biskopen av Hippo det er noe som gjør at ilden alltid stiger oppover og en stein alltid faller nedover. Senere reflekterer han over hvorfor olje alltid legger seg på overflaten av vannet når de to blir blandet sammen, og hvordan alt som er i uorden søker orden og finner hvile i den. Den hellige Augustin aner at gjenstandene i alle disse bevegelsene er styrt av deres «vekt». Og så innrømmer han i poetiske ordelag at: «min vekt er min kjærlighet, den leder meg overalt hvor jeg går.»¹ Vi har alle den samme erfaring: det vi ønsker, det vi søker, det vi elsker, er det som beveger oss. Vi søker alltid å tilfredsstille et ønske tenderer til å bli varig. Denne «vekten» leder oss til en lykke som er mer eller mindre fullstendig, så vi ønsker ikke å bli lurt av en flyktig og øyeblikkspreget nytelse. Hvordan kan vi oppdage den varige kjærlighet som den hellige Augustin følte seg trukket mot?

Hver historie har sin egen utvikling

«Hva må jeg gjøre for å oppnå evig liv?» spurte en ung mann Jesus en gang (jf Lk 18,18). Vi leser dette skriftstedet med forventningsfull stillhet, fordi det er noe som angår oss alle. Hva vil han som er både Gud og menneske svare? Men før han svarer, kritiserer Jesus et uttrykk den unge mannen hadde brukt, han hadde tiltalt Jesus som «gode lærer». Jesu ord kan virke vel direkte: *Ingen er god uten Gud alene.* (Lk 18,19). Vår Herre hadde oppfattet, vi vet ikke helt hvordan, at den unge mannen søkte «noe mer» i sitt liv, men at han trodde han kunne finne det i et skapt gode, noe han kunne kontrollere, noe han kunne holde fast ved her på jorden. Så selv om Jesus forsikrer seg om at den unge mannen etterstreber å følge Guds lov, ønsker Han å gå lenger. Han vil at den unge mannen skal bryte fullstendig med følelsen av selvtilfredshet ved å oppfylle budene og med rikdommens avguderier. *Det er én ting som mangler deg: Selg alt det du eier, og del pengene ut til de fattige. Da skal du få en skatt i himmelen. Kom så og følg meg!* (Lk 18,22). Stilt overfor Herrens krav bestemmer den unge mannen seg, etter en indre kamp vi bare kan forestille oss, for å gå sin vei. Jesus kan ha drømt om at han kunne ha blitt en stor disippel, men den unge mannen bestemmer seg for å vende tilbake til sitt trygge hjem, sin rikdom og sine venner.

Den store lykken denne unge mannen søkte etter er ikke umiddelbart innenfor vår rekkevidde. Det er ikke noe vi kan kontrollere eller dominere. Vi kan bare motta den ved å gi oss over til Gud. Den hellige Johannes Paul II sa: «Hvis Gud alene er god, lykkes ikke noen menneskelig anstrengelse, selv ikke den strengeste overholdelse av budene, i å «oppfylle» Loven, det vil si å anerkjenne Herren som Gud, og gi ham den tilbedelse som tilkommer ham alene (jf Mt 4,10). Denne oppfyllelsen kan bare komme som en gave fra Gud.»² Det som derfor først og fremst trengs er tålmodighet, å lære hvordan man «venter aktivt».

Kristen kjærlighet er ikke en plutselig overveldende følelse – selv om det også kan finnes – men en kjærlighetshistorie, og hver historie har sin egen utvikling. «Vanligvis tar nåden den tid den

trenger, og har ikke tilbøyelighet til å handle med vold.»³ Kanskje den unge mannen søker umiddelbar tilfredsstillelse av sitt ønske om lykke, og han blir utålmodig, uten å innse at Guds kjærlighet, som hvetekornet som sås i jorden, trenger tid for å vokse sammen med varmen fra Kristi kjærlighet. Ut fra evangeliene ser vi hvordan Jesus forberedte sine nærmeste disipler gradvis, uten hastverk, men også uten pauser. Noen ganger ser det ut for oss som Jesus ikke går fort nok frem, og vi blir utålmodige og ønsker å bli hellige over natten.

Å forme en fast beslutning

Vi vet at disiplene – som alle andre – trengte tid, fordi de, som den rike unge mannen, først måtte rense de forfengelige drømmene som deres fantasi hadde skapt: fristelsen til å søke menneskelig suksess og ære, og et behagelig liv. De trengte å forstå viktige ting som beslutningen om å «be alltid og ikke gi opp» (jf Lk 18,1), og lære å tilgi «sytti ganger syv ganger» (jf Mt 18,22). Men da Vår Herre så at de hadde tilegnet seg et minimum av forberedelse, etter å ha bedt hele natten, sendte han dem ut en og en (jf Mt 10,1-5 og Lk 6,12). Dette vil ikke si at disiplenes opplæring allerede var avsluttet, langt derifra. Den hellige Josemaría understreket ofte at en apostels opplæring aldri tar slutt. Hos mange av de som fulgte ham, hadde ikke Guds kall slått dype røtter. Noen nektet å godta hans lære, og *trakk seg tilbake og gikk ikke lenger omkring sammen med ham* (Jo 6,66), og mange forlot Jesus i hans siste prøvelse. Vi kan si at i disse menneskene var beslutningen ennå ikke fast, stabil, disiplinert.

Litt etter litt, med guddommelig tålmodighet, kommer Gud nærmere våre hjerter, kaller oss og sender oss ut for å forkynne evangeliet til alle menn og kvinner. Han gjør dette gjennom øyeblikk av personlig meditasjon, sakramentstilbedelse, bønner der vi bruker ordene som Kirken gir oss, og også gjennom vedvarende kontemplasjon gjennom hele dagen. Vi oppdager nærhet til Kristus, vi setter pris på hans vennskap, hans blikk, hans styrke, hans forståelse... Gud forbereder oss også gjennom motgang, og hjelper oss til å gradvis bryte med våre avguder, små og store, indre og ytre, slik at Jesus kan få større plass i vår sjel. I tillegg kommer Jesus nærmere våre hjerter gjennom det vedvarende arbeid som fyller vår dag: *Min Far arbeider til denne dag; også jeg arbeider* (Jo 5,17). Den samme som har satt ønsket om det gode i vårt hjerte – «vekten» som ledet den hellige Augustin – vil være den som bringer vårt ønske til fullbyrdelse.

Godenes harmoni

I våre liv gjør vi ofte feil ved å søke flyktige goder som ikke tilfredsstiller vårt hjerte, tilsynelatende goder som ikke kommer fra Gud, kilden til alt godt. Med tanke på hva den rike unge mannen trodde var nødvendig å «gjøre» for å komme til himmelen, peker den hellige Johannes Paul II på at «bare Gud kan svare på spørsmålet om hva som er godt, fordi han er selv det Gode. Når man spør om det gode, betyr det i bunn og grunn å vende seg til Gud, godhetens fylde. Jesus viser oss at den rike unge mannens spørsmål egentlig er et religiøst spørsmål, og at godheten som vi tiltrekkes av og som samtidig forplikter oss har sin kilde i Gud, og er virkelig Gud selv.»⁴

Etter at mange hadde forlatt Jesus, spurte han de tolv om de også ville forlate ham. Peter svarte: *Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord, og vi tror og vet at du er Guds Hellige* (Jo 6, 68-69). I dette kallet til kjærlighet har de oppdaget livets ytterste mening: Guds rike, evig liv, himmelen. Peter har oppdaget den sannheten som den hellige Teresa av Avila senere uttrykte så bra: «Gud er alt vi trenger.»⁵ Han har funnet den skjulte skatten. Det er da de andre ønskene i menneskets hjerte finner sin harmoniske, balanserte og fornuftige plass:

det er da godene som disse ønskene ser hen til danner en ordnet helhet. Vi trenger ikke lenger flykte fra dem, for de dominerer oss ikke. Den som finner Gud fremfor alle andre goder, føler seg årvåken, ubundet og fri til å bringe evangeliets kraft til alle skapninger. Vi er da i stand til «forene oss med vår Skaper ved å bruke vår frihet. Vi har da mulighet til å gi Ham, eller nekte Ham, den ære som er hans rett i egenskap av Skaperen av alt som eksisterer. Denne muligheten utgjør lyset og skyggen av menneskets frihet. Vår Herre inviterer oss, nøder oss til å velge det gode, så ømt elsker Han oss!»⁶

Den hellige Josemaría oppmuntret oss til å elske verden lidenskapelig, ikke fordi skaperverket er et absolutt gode, men fordi det er Guds første gave, den første kilde til alle lidenskaper som oppstår i menneskets hjerte. Men disse lidenskapene må gis dybde ved den Kjærligheten som gir mening til alle våre aktiviteter og enhet til hele vår eksistens. Kjærlighet til Gud utsletter ikke være menneskelige lidenskaper – for fellesskap, for fremtiden, for edle menneskelige mål – men renser dem, og forener dem i et kall til nærhet til Gud.

Den hellige Augustin sa at de moralske dydene, idet de leder oss til lykke, er i virkeligheten det samme som kjærlighet til Gud. Alle våre anstrengelser for å oppnå evnen til det gode og like å gjøre det som er godt, er alltid kjærlighetsanstrengelser. Derfor definerte biskopen av Hippo alle dydene som redskaper for denne kjærligheten: «Angående det at dydene fører oss til et lykkelig liv, mener jeg at en dyd er fullkommen kjærlighet til Gud... måtehold er å gi seg helt til det som er elsket, styrke er kjærlighet som er villig til å bære at for det man elsker, rettferdighet er kjærlighet som kun tjener det man elsker, og derfor dømmer rett, og klokskap er kjærlighet som skjelner med visdom mellom det som hindrer den og hva som hjelper den.»⁷

Veien til å bringe harmoni i våre lidenskaper blir styrket gjennom hele livet, fordi den er en vedvarende kjærlighetshistorie. Vi har det ofte travelt; vi tar raske beslutninger og søker umiddelbar tilfredsstillelse... Men den veien fører til slutt til frustrasjon. På engelsk sier man at noen «falls in love» når de forelsker seg, som om kjærlighet er noe som skjer plutselig. Selv om denne plutselige kjærligheten i noen tilfeller finnes, vil det ikke alltid være slik for oss. Det kan være overraskende for oss at Maria svarte så raskt på engelens budskap om at hun skulle bli mor til Messias – som om hun plutselig hadde oppdaget den guddommelige kjærlighets fylde. Men Gud virket i vår Mors sjel helt fra hennes uplettede unnfangelse og gjennom hele hennes liv, som alltid var en kjærlighetshistorie.

¹ Augustin, *Bekjennelser*, Bok 13, kap 9.

² Johannes Paul II, Encyklika *Veritatis Splendor*, nr. 11.

³ Josemaría Escrivá, *Furrow*, nr. 668.

⁴ Johannes Paul II, Encyklika *Veritatis Splendor*, nr. 9.

⁵ Teresa av Avila, fragment av en autograf funnet i hennes bønnebok.

⁶ Josemaría Escrivá, *Friends of God*, nr. 24.

⁷ Augustin, *Om Den katolske kirkes moral*, I, 15, nr 25.